

více morálek vede k obsahovým rozporům. Myslím, že to by byla lichá obava. Vždyť, není-li rozporu v ustanovení právního řádu, že obchodník může brát šest ze sta a neobchodník jen pět, není též nesushlas v pojetí, že něco jiného jest morální pro obchodníka než pro obyčejného občana.

Druhý argument Hrabánkuv v § 6. a 7. obč. zák. mluví právě pro opak jeho tvrzení. § 6. obč. zák. chce výklad »dle slov pojmávaných ve významu, jaký mají dle souvislosti a dle zřejmého úmyslu zákonodárce«. Tu právě Weyr dokázal, že v souvislosti s ostatními ustanoveními našeho právního řádu (na př. principu poměrného zastoupení) slova »čestnost« a »nizkost« mají v § 13 zák. o volebním soudě význam speciální. —

Má odpověď jest tuším delší Hrabánkova článku. Přece však mnohé mohla jen nadhodit. Doufám však, že s mým posledním článkem přece jen poněkud přispěje k vyjasnění některých otázek. Upozorňuji však, že já zde většinou jen reprodukuji názory Weyrovy, Stránského a Englišovy a proto k detailnějšímu studiu odkazuji na články těchto autorů. —

Dr. Adolf Procházka.

K novelisaci pensijního zákona. V 5. čísle t. č. byla učiněna zmínka o tom, jak vede dnes platný pensijní zákon (č. 89/20) hranici mezi pracovníky duševními a dělníky a jak ji interpretoval nejvyšší správní soud. Právě nedávno vypracovala užší komise subkomitétu pro pensijní pojištění při ministerstvu soc. péče návrh nového § 1 a 2 pens. zákona, jehož novelisace se již delší dobu chystá. Co se týče § 1, t. j. právě vytčení okruhu osob spadajících pod pensijní pojištění, tu nejde nikterak o úkol snadný. Sám úkol vésti zmíněnou hranici a vyjádřit ji koncissní normou právní normy jest velmi obtížný. K tomu však jest přičísti obtíže způsobované různými křížícími se zájmy vlivných skupin na věci interesovaných, jednak zájem některých skupin zaměstnavatelských, aby co největší počet zaměstnanců byl zahrnut do lacinějšího pojištění sociálního než do dražšího pojištění pensijního, jednak snad i zájem z kruhů socialistických, aby co nejvíce bylo posíleno sociální pojištění dělnické a pensijní pojištění neubíralo mu mnoho sporných kategorií. Proti tomu jest tu ovšem věcný zájem dnešních nositelů pensijního pojištění, aby okruh osob dnes ji patřících nebyl zužován.

Proto zaujala komise stanovisko, jak se v motivech publikovaného návrhu sděluje, aby pojistná povinnost nebyla proti dnešnímu stavu ani zužována ani rozšiřována. Ale další komplikací tu přináší okolnost, že dnes není naprosto jasno, jaký je vlastně dnešní stav: je to ten, který odpovídá duchu zákona a počáteční praxi správních úřadů anebo ten, který odpovídá restriktivní interpretaci nejvyššího správního soudu, jak o tom byla učiněna zmínka v 5. čísle tohoto časopisu.

Po stránce legislativní dlužno se zmíniti, že návrh upustil od jednotné, generální definice osob podléhajících pensijnímu pojištění a omezil se na taxativní výpočet řady velikých skupin zaměstnaneckých: úředníci, kancelářští zaměstnanci (pokud se nezaměstnávají pracemi zcela podřízenými) obchodní pomocníci, zaměstnanci časopisů, divadel a jiných vyjmenovaných podniků a konečně některé kategorie zaměstnanců v průmyslu a pod. Označení těchto posledních (§ 1, odst. 1, č. 6 zejm. lit. d) návrhu) jest značně neurčité a jest se obávat, že v praxi zavádí příčinu k novým interpretačním sporům. Celý návrh, který jest jinak nesporně plodem důkladných a obezřetných úvah, nelze dosud pokládati za zcela definitivní. Sympatické jest, že se brzo po svém zrození překládá — což u nás není právě zvykem — k diskusi veřejnosti.

—n—

Pojištění osob samostatných na případ invalidity, stáří a smrti. Podle zpráv denního tisku skončila před nedávnem komise při ministerstvu sociální péče pověřená vypracováním osnovy zákona o pojištění osob samostatně výdělečně činných svůj elaborát, který byl předložen sociálně-politickému výboru Národního shromáždění. Jde tu

o osnovu zákona velmi pozoruhodného, jímž má býti uzavřen kruh zákonů sociálně pojišťovacích. Až dosud jest postaráno sociálním pojištěním na případ invalidity, stáří a smrti o osoby v cizích službách zaměstnané (u nás pojištění pensijní a nedávno uzákoněné sociální pojištění dělnictva) a na tyto též omezuje se zpravidla všechno sociální pojištění v jiných státech. Ale právě naše osnova ukazuje, že není pojmovým znakem sociálního pojištění, že objektem tohoto druhu sociální péče jsou výhradně zaměstnanci. Ovšem jest podstatný rozdíl mezi pojištěním zaměstnanců a osob samostatných. Pojištění zaměstnanců spočívá totiž na dvou základních myšlenkách. Předně: zaměstnavatel jest povinen přispívati na zmírnění bídy svých zaměstnanců v jejich invaliditě a stáří a pozůstalých v případě jich smrti, ne však individuálně, nýbrž ve formě veřejné dávky do společného fondu k tomu účelu zřízeného. A za druhé: zaměstnanci (pojištěnci) přispívají příspěvky svými a svých zaměstnavatelů solidárně na ty ze svých řad, u nichž nastane případ škodný. V této solidaritě spočívá též základní pojistně technický princip: příspěvky za jednoho pojištěnce odváděné by nestačily ku krytí jeho renty, příspěvky všech však zajišťují renty potřebných.

Jest zřejmo, že u pojištění osob samostatných odpadá ona prvá myšlenka, která byla — jak víme — hlavní hybnou pákou v bojích a zavedení pojištění zaměstnanců. U osob samostatně výdělečně činných není totiž nikoho, kdo by mohl býti volán k povinnosti přispívati z toho titulu, že jejich pracovní schopnosti byly vynaloženy v jeho prospěch. Osoby tyto pracovaly totiž právě jen ve svůj prospěch. Zbývá tedy jen ona druhá myšlenka sociálního pojištění: solidarita pojištěnců ku krytí nároků. A v ní jest hledati ratio legis pojištění osob samostatných.

Kdežto tedy u pojištění zaměstnanců jde o to, vyssát část národních důchodů premii zaměstnavatelů (kteří si je zakalkulují do ceny zboží) ve prospěch určité vrstvy národa, která nemá zasahovati do hospodářských poměrů ostatních na úkor ostatních (konsumentů), jde v případě pojištění osob samostatných jaksí o vnitřní záležitost určité vrstvy národa, která nemá zasahovati do hospodářských poměrů ostatních. Obnosy totiž, které si dnes samostatně výdělečná osoba ukládá pro sebe na stáří či neschopnost pracovní, odvede do pojišťovny, resp. o ně zmenší svoje soukromé úspory. Pouze uvnitř této vrstvy budou přesuny důchodů plynoucí ze zmíněného principu solidarity.

Zajímavou jest otázka vymezení okruhu osob do tohoto pojištění zahrnutých. Při uzákonění pojištění zaměstnanců byla zde vždy určitá zájmová skupina osob domáhající se pojištění, třída občanstva daná svým sociálním postavením. Výrazy »zaměstnanec«, »dělník«, »soukromý úředník« jsou názvy takových snadno představitelných skupin obyvatelstva. Osoby samostatně výdělečně činné však netvoří takovou skupinu.

Pojem ten dán je vůbec negativně t. j. docházíme k němu vyloučením osob zaměstnaných v cizích službách. Jest patrné, že tato velká skupina občanstva, jest vzájemně pojena jedině snad zájmem na zachování individualistického řádu společnosti. Společný zájem na veřejném opatření pro případ stáří a invalidity mají jen některé její kategorie, kategorie hospodářsky slabších, drobných podnikatelů. A tu kladla se úloha vésti hranici mezi těmito drobnými a mezi velikými, pojištění nepotřebujícími. Hranice hledala se v počtu zaměstnanců, jichž pojištěný k provozování svého podniku používá a ve výši daně z příjmu, ale bez úspěchu. Konečně přiklonila se komise k názoru zahrnouti do pojištění všechny osoby samostatně podnikající. Působila tu patrně vedle obtížnosti vésti hranici též ona myšlenka solidarity co nejširšího svazku, snaha totiž, aby i ti velcí podnikatelé, kterých je ostatně malá menšina, pojati byli do pojistného souručenství. Proto stanovena jest v osnově pojistná povinnost pro všechny osoby v Československé republice — mladší 60 let — které jakožto podnikatelé platí všeobecnou daň výdělkovou nebo daň pozemkovou.

Jinak jest osnova vybudována analogicky jako zákon o pojištění pensijním a o pojištění sociálním s tím podstatným rozdílem, že zavádí jednotné premie a jednotné pojistné dávky. Zkušenost ukáže, zdali tato úplná uniformita, která uvaluje stejné břemeno na továrníka-milionáře jako na chalupníka z Podkarpatska a slibuje mu za to stejné požitky, se ošvědčí. — Také sporná otázka invalidity, kde dlouho nemohlo dojíti ku shodě mezi zájmovými kruhy živnostenskými a zemědělskými, byla, jak se zdá, již rozřešena podle analogie pojištění dělnického a pensijního s podmínkou trvalosti invalidity a vlivu její na výnos podniku. — n —

Národní Knihovna se konečně stala skutkem. K oslavě 75. narozenin p. presidenta vydal ministr školství výnos o zřízení konservačního oddělení veřejné a universitní knihovny v Praze a zároveň zrušil Československý ústav bibliografický. Toto nové oddělení ponese hrdý název Národní Knihovna. Tak z pyšného projektu zbylo jen pouhé »oddělení«, o němž nevíme ani, jaké bude mít postavení k ostatním už existujícím oddělením. Ale ještě podivnější je formulace vlastního ministerského výnosu. Úkolem N. K. je sbírat všechny rukopisy a tisky napsané neb vytištěné v oblasti Československé republiky. Tyto získává především tím, »že se jí dostává volných výtisků«. Co je to volný výtisk, ví každý právník, ale ministerský výnos to patrně neví, protože by si nemohl plést výtisky povinné s volnými. Ale na povinné výtisky nemá N. K. nároku, protože o ní dosud neví tiskový zákon. Naopak z volných výtisků by nemohlo vzniknouti žádné zařízení až příliš průhledně napodobující lipské Deutsche Bücherei. Nelze si představit, že tento výnos stylisoval právník, když přece i v knihovnických kruzích je toto rozlišování zcela běžné. A dále se mluví o získávání přírůstků dary a koupí a konečně výměnou. Smíme se ptáti, z čeho bude vyměňovati, když dosud ani základu nemá? Neb tato výměna se má dít na úkor universitní knihovny? To by ovšem byla podivná konserve. Výnos není vůbec jasný a musíme věru s divnou předtuchou pohlížeti do budoucna Národní Knihovny. Podivné způsoby oslavy osobnosti tak nám vzácné: zřizuje se nejasný institut, zrušuje se Ústav bibliografický, který již i za hranicemi vydobyl si uznání a konečně — mluví se z kompetentních míst o zrušení neb okleštění Masarykovy university, aniž bychom se dočkali odvolání. Ča.

Neurčité odsouzení, jež je předmětem jednání trestní sekce Druhého právního sjezdu, budí v poslední době dosti živý zájem. Třeba to vítati, neboť jest nezbytno přiblížiti »právní přesvědčení lidu« instituci, která do té míry se odchyluje od zděděných právních představ. Prof. Köhler v Prager Tagblattu z 25. prosince 1924 odmítá neurčité odsouzení v československé osnově trestního zákona, poněvadž špatné chování, které trest prodlužuje, není trestuhodným zločinem a poněvadž vězeňský soud, který má určovati trvání trestu, není vyzbrojen obvyklými garancemi soudního rozhodování. Autor se obává, že zločinec, který by zasloužil trest jednoho nebo 1½ roku, může býti držen v káznici až 8 let. Při tom patrně přehlédl, že podle § 67 výrok trestu se omezí na určení z á k o n n é s a z b y, jde-li o zločin, na který ukládá zákon žalář nejméně jednoho roku a nejvýše osmi let. Zákonnou sazbou dlužno však podle § 40 rozuměti sazbu od jednoho roku do tří let nebo od dvou do osmi let anebo sazbu uvedenou na prvním místě zvýšenou podle § 71, nikoli sazbu od jednoho do osmi let. — Jsou-li výhledy Köhlerovy hodně beznadějný, nazírá Dr. Antonín Ráliš v Přítomnosti ze dne 19. února 1925 velmi optimisticky na možnost uspokojivého uskutečnění neurčitého odsouzení. Nevím sice, odkud čerpá poznatek, že trestanec tráví v reformatořiích prvý čas v samovazbě a výrok, že omezení neurčitosti odsouzení rámcem minima a maxima má znemožniti simulaci, je mi nejasný, sluší však přiznati, že americká zařízení jsou popsána svěže a přehledně naznačeny sporné body. Vhodnost neurčitého odsouzení je na konec zcela závislá od prostředků, jimiž bude stát disponovati k jeho uskutečnění. — ř.